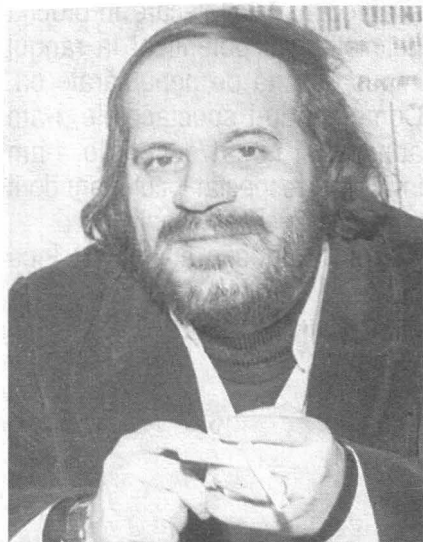

Cătălina BUZOIANU

Exorcism:

Aureliu

Manea

Alexa VISARION

Aureliu

Manea

un dor

al teatrului

Aureliu Manea este singurul regizor din țara noastră a cărei artă s-a convertit în mitologie. Într-un spațiu care i-ar fi asimilat vocația spre mister, el ar fi obținut statutul unui Grotowski sau al unui Kantor, adică dreptul de a avea laborator. Este singurul dintre noi, (noi, ceilalți, profesioniștii), care merita acest drept. Singurul în consonanță cu experiențele reale și nu mimate ale deceniului, singurul purtând uniforma detașamentului lor, și totuși original, inimitabil, unic.

Aureliu Manea și-a consumat, totuși, experiențele teatrale proprii, mereu capabili să pornească de la zero, mereu intransigent în a recunoaște limita unui act consumat.

Manea este atât de puternic pentru că forța lui vine din adevăr. Dintr-un adevăr profund, dramatic, dintr-o luptă acerbă cu fantomele care se hărțuiesc în sângele, în creierul și în viscerele lui, fantome care îl torturează și care îl încântă. Un infern aureolat de inocență, de incredibilă generozitate, de scânteia aceea pe care, în cazul lui, nu-mi e rușine s-o numesc geniu.

Artist – profet, Manea călătorește înăuntrul *revoltei*...

Pentru el, existența e un *straniu* – fascinant spectacol, lăsat în-tâmplării...

Damnat cu o energie unică, hărăzită doar spiritului său, artistul a dezarticulat cosmosul în atomi de teatralitate. Obsedat de dezvăluirile mistuite în fluidul acestora, le pătrunde fecund identitatea, stârnindu-le exploziv sensurile.

Ambiguitatea explorării vibrează de teroare subtilă și erotism. Măsura

Talentul lui Manea este acela de a nu fi împlânzitorul fantomelor sale personale. El știe să obțină ce vrea, lăsându-le deplină libertate. Soția din *Rosmersholm* și menajera-pendulă din aceeași piesă invadează scena și devin personaje-obiect, personaje-semn; personaje-metaforă ale unor abisale premoniții.

Manea și-a trăit viața cu intensă voluptate de la primul spectacol, reluând-o de fiecare dată într-un alt stil, într-o altă viziune, retratând-o mereu înainte de a o trăi, în timpul trăit și după cele câteva morți inevitabile, exacerbând trăirea, dilatând până la insuportabil detalii ale evenimentelor posibile sau reale.

De aceea, realitatea lui este atât de palpabilă, atât de vie. De aceea metaforele scenice nu devin la el scheme, pastișe, clișee. De aceea, poți să-l admiri sau să nu-l accepți, dar niciodată să-l detești. Este în afara socotelilor de partidă, în afara afacerilor impresionante. Și-a câștigat dreptul de a fi deasupra tuturor fiind el însuși. Trăind. Considerându-și teatrul, experiențele, într-un exorcism infernal și olimpien totodată. (1986)

unicității domină experiența. Folosind bisturiul gândirii, dar și misterioase fuziuni energetice, Aureliu Manea pătrunde esențele *pregătindu-le* de spectacol. Comic sau tragic, burlesc sau ritualic, auster sau expansiv, totul e dăruit pentru un *altfel de joc*. Conturul comun dispare. Regulile sunt sfidate, începe expediția fără sfârșit... „Dincolo de bine și de rău”, senzual și inițiat, regizorul descoperă dinamica halucinantă a echilibrului ruinat al existenței, în spectacolul ei. Doar incandescența acestor imagini.

Și rosturile tănuite... Viața și expresiile ei decorativ-vizibile sunt fecundate cu (prin) imaginație. Se pătrunde în mister, în absurd, în fantastic, prin detaliu, prin concret, prin obscur. Totul este *viziune*. Coerența umilită se supune aventurii. Perseverența șocurilor naște universalitate, reclamă interogația, solarizează invizibilul. Inocent, Aureliu Manea demonizează expresia teatrului, redându-i vigoarea poetică pierdută în succesive maladii intelectuale. Violența candorii surpă degenerarea fenomenului. Stucatura edificiului teatral se risipește ridicol. Verticalizarea prin fantezie impune meditația. Universul artistului e teatru dialogului însingurării solidare. Ramificând neconținut detaliile haosului, Aureliu Manea organizează prin știința regiei sale, armonia vizuală a imaginației. Individul aflat în posesia scenei, trăiește la nesfârșit magia – farsă a dedublării. Fruct oprit

și pom al cunoașterii, personajul părăsește textul dramatic, cioplindu-și cu disperat umor *măștile* la răspântii. Artistul e sedus de tensiunea acestora. Actorul e o stare de execuție virtuoză a metamorfozelor. Atât. Esențial. Plenar. Excitant. Pentru regizor, teatrul e biciuit de libertate și stăpânit de nesupunere. Piesa e veșnic o prezență nemărturisită. Viabilă și fertilă, tocmai din acest rost. Textul trebuie înfrânt prin har, devenind *sursă de sugestii*. Rigoși neștiute coagulează energii cuantice. În fiecare structură, riscant modelată, Manea erupe virtuozitate teatrală. Spectacolul e terapie, solicitând prin revoltă, comunicarea. Pe această insulă plutitoare, construită din veghe, teatrul a naufragiat ca o ultimă bucurie testamentară. El are boltirea curcubeului și e împlinire plătită.

Aureliu Manea, cu scilpire de geniu, poate modela *Sărutul* lui Rodin în

suferința lui Laocoon, iar apoi, cu aceeași febrilă ușurință, să înalțe *Măiastra* lui Brâncuși. Artistul era interogat în permanență de necunoscutele timpuri. Pentru el, transfigurarea era obișnuită și trăire. *Acel nou ascuns* făptuitor de originalitate îi hrănea firesc și continuu interioritatea. Surprinzător (ca și Franz Kafka), năucea prin *cunoscut*. Structura și sonoritatea vizuală a ideilor uluiau. Detaliul real recidva nepermis de spontan și simplu în parabole.

Despărțindu-ne tot atâtea căi câte ne și apropiam, vitali fiecare în propria neliniște, am polemizat la rangul impus de artă de nenumărate ori. Comentându-i spectacolele, i-am admirat și negat cuceririle, i-am invidiat și respectat jocul, i-am dorit colaborarea și iubit menirea.

Aureliu Manea n-a epuizat încă spectacolele din el.

Și noi le ducem dorul. (ianuarie 1999)

Gheorghe PREDA

Jucăriile lui Hieronimus Bosch sau note la un film despre Aureliu Manea

Am făcut în 1992 un film documentar despre Aureliu Manea. L-am intitulat *Lumina din jurul trupului*. Maestrul lucrase ultimul său spectacol la Teatrul de Stat din Turda (unde am și filmat). Era o adaptare după Seneca: *Medeea*. Înainte de asta, în 1990, am văzut la Ploiești spectacolul lui cu *Trei surori* de Cehov. Nu mai văzusem niciodată așa ceva: un poem negru, cu personaje de un straniu înghețat, coborâte parcă din tabloul lui Munch. O suferință ce se exterioriza metodic, oarecum didactic – în orice caz distant, ca într-o lecție de anatomie.

L-am resimțit ca pe o vivisecție a ororii de a exista. Și am încercat apoi să-mi imaginez cum arată omul care a putut crea o astfel de lume. N-am reușit...

L-am întâlnit 2 ani mai târziu, în perioada filmărilor. Mi s-a părut o făptură care, poate fără să știe și fără să vrea, se află în miezul unui etern spectacol, într-o continuă reprezentare – balansând imprezibil între umorul macabru-absurd și patetismul livresc, construind cu lejeritate arhitecturi contorsionate ale imaginării sale. Parcă stăteam de vorbă la o cafea, glumind, în mijlocul parcului de la Bomarzo.